

خلافت سے واقع شد خبر دوا بعد ازان از بہشت و دوزخ و اصحاب آہنا چیز با گفت چون خاموش
 شد از حاضران پرسیدم کہ پیش از انکہ من بیامیم چہ گفتہ بود گفتند کہ بہین طریقہ از احوال رسول
 صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم و احوال امیر المؤمنین عمر رضی اللہ عنہ خبر داده بود از امر اسے
 انصاریہ رضی اللہ عنہ انس بن مالک رضی اللہ عنہ گفتہ است کہ بیباوت جو اسے از
 انصاریہ قسم دو سے مادر سے و پشت سال خوردہ و نابینا شدہ ہنوز ما برسہ بالین سے بودیم
 کہ سے بدر جامہ بر روی وی پوشیدیم و با ما رو سے گفتیم کہ خدا سے تعالیٰ ترا درین نصیبت
 اجر و ناکت سپردن بدر گفتیم آری گفت خدا یا اگہ تومی دانی کہ ابو سے تو و پیغمبر تو ہجرت
 کردہ ام تا در ہر سختی فریاد سے سن باشی با رہ این نصیبت را امر دوزخ بن پسندانش رضی اللہ
 عنہ گوید کہ ما ہنوز بیرون ز رفتہ بودیم کہ سے جامہ از رو سے خود برداشتہ طعام خورد ما نیز با سے
 طعام خوردیم ز ایدہ کنیز کہ عمر بن الخطاب رضی اللہ عنہما گویند کہ روز سے نزدیک
 رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم آمد و پر سے سلام گفت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم گفت
 یا زایدہ چرا بہ نزدیک من و بر پر سے آئی تو موقوفہ من ترا دوست سے دارم گفت یا رسول اللہ
 امر دوزخ سے ایدہ ہم گفت آن نصیبت گفت با ما و بطلب ہم میرفتیم چون حرم بستیم و بر سنگے
 تھا دم تا بر گیرم سواری دیدم کہ از آسمان زمین آمد و بر من سلام گفت و گفت سید را از من
 سلام تو سے و گو سے کہ رضوان خازن بہشت گفت کہ بشارت با و مقرر اک بہشت بر آستان تو
 سے قسمت کردہ اند کہ گو سے جیسا بہ بہشت در روند و با گو سے حساب آستان کنند و گو سے
 را شفاعت تو بخشند این گفت و قصد آسمان کرد و از میان آسمان زمین بمن اتفات کرد
 ہر ایدہ کہ آن خرمہ بر نمی تو بستم و شستن گفت یا زایدہ آن خرمہ بر سنگ بگزار و مر سنگ ترا
 گفت آن خرمہ را با زایدہ بخانہ عمر بر آن سنگ روان شد و خرمہ ہمزم را ہی آورد تا بدر خانہ
 عمر رضی اللہ عنہ رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم برخواست و با زایدہ بدر خانہ عمر شد آمد انہ
 آمد شد سنگ بدیدند رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم گفت احمد شد کہ خدا سے تعالیٰ مرا از دنیا بیرون برد
 تا رضوان مرا با مرئش است من بشارت ند او و خدا سے تعالیٰ زنی را از است من بدر چہ
 مریم رسانید رکن سابع در ذکر شواہد اولیٰ کہ از تابعین و تبع تابعین تا طبقہ مصوفیہ
 رحمہم اللہ تعالیٰ ظاہر شدہ است قصہ ربیع انور سے بن تراش رضی اللہ عنہ
 سے بن خرفش گفتہ است کہ ما چارہ برادر بودیم و ربیع از ہمہ نماز بیشتر سے گذارد و روزہ
 سے و پشت در روز پاسے کرم سے وفات کرد و رو سے ویرا پوشیدیم و گو سے نشستم
 و کے فرستادیم کہ از بازار براسے سے کفن بخرد ناگاہ دیدیم کہ رو سے خود را کفشا و گفت

اسلام علیکم حاضران گفتند و علیک اسلام بعد از مردن سخن می گوئی گفت نعم لیت ربی بعدکم
 فلقیتم رباً غیر غضبان و استقبلی روح در میان و استبرق الاوان ابانقاسم صلی اللہ علیہ
 وسلم منتظر الصلوة علی فنجلوا و لا توخر دینی چون این خبر بمباشید رسید فرمود که از رسول صلی اللہ
 وآلہ وسلم شنیدم که گفت از بہت من لسی بعد از مردن سخن خواهد گفت و وی از بہترین تابعین خواهد بود و ہم
 از وی آرزو کہ سوگند خورده بود کہ ہرگز نمخند و مگر ما دم کہ داند کہ بازگشت وی کہ ہم خواهد بود از بہشت و دوزخ
 گویند کہ وی نمخند بگر بعد از موت فاسل وی گفت بہت کہ در انوقت کہ در اہل سیکر و ہم پیشد بر روی ہر قسم
 میگرد و از یکی از سلف آرزو کہ گفت ہمسایہ و ہاشم نصرانی وفات کرد در میان آنکہ نصاری ویرا غسل میگردند بہت
 شست و گفت سلمان را پیش من آواز دہید چون آتر اہل بیت ہم پیش و سے زخم گات
 اشہدان لا آلہ الا اللہ و اشہدان محمد رسول اللہ بعد از ان در ساحت بگرد ویرا غسل کردیم
 و نماز گزار و ہم و در مقابل مسلمانان دفن کردیم ابو مسلم الخولانی رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ
 علیہ و سے ہرگز سخن و بنی نگفتی و چون با کسی شستی کہ سخن دینی گفتی از مجاہدین وی بر خاست
 روزی بسجده در آمد جمعی دیدند امیدوار شد کہ شاید بزرگ سے و سخن خیر سے مشغول
 باشند پیش ایشان شبست ناگاہ یکی از ایشان گفت غلام من از تجارت آمد و چندین
 سو و آورد و دیگر سے گفت چہا غلام خود ساختہ ام و بفلان سند سے رو و ابو مسلم رحمۃ اللہ
 در میان ایشان نگریت و گفت سے دانید کہ مثل من و مثل شما ہست بچون کے است
 کہ ویرا بارانی عظیم گرتہ است ناگاہ دید کہ در گاہ سے پیدا شد و در بزرگ بر آئینا نشاندہ با خود
 گفت بدین در و آیم چندانکہ باران باز آستد چون در آمد آن خانہ سفت نہ اشت من تیر
 پیش شما نشستم کہ شاید از شما ذکر سے و خیر سے نہ برزند شما خود اہل دنیا بودہ اید از سے
 آزند کہ چون اسود غیبی و زمین دعوی پیبر سے کہ و ابو مسلم خولانی را طلبید و گفت تو کول سے
 سے وہی کہ من رسول خدا ہم ابو مسلم گفت نے پس اسود گفت گو اہی می وہی کہ محمد
 رسول خدا می است گفت آرس چند بار سخن را کرد کہ جواب ہمین گفت بفرمود تا آتش عظیم بر او رفتند
 و ابو مسلم را در آتش انداختند ویرا تیج گزند سے نزدیک اسود را گفتند ویرا دور کن و گونہ
 عقا و ما و متابعان ترا بفساد خواهد آورد ویرا فرمود تا از زمین کوچ کند بدینہ رفت و رسول
 صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم وفات کردہ بود و ابو بکر رضی اللہ عنہ بخلافت شستہ بسجده و آمد و
 نماز گزار و ہمیر المؤمنین ہمیشہ ویرا دید پیش آن رفت و پرسید کہ از کہ ہم فوسے گفت از اہل
 میں پرسید کہ چہ کرد آن مرد کہ آن کذاب ویرا در آتش انداخت گفت انا عبد اللہ من
 کذاب بود عمر رضی اللہ عنہ گفت سوگند تجہ سے تعالیٰ بر تو کہ تو اولی گفت آرس ویرا

در کنار گفت و بگفت و در پایش ابو بکر و رضی اللہ عنہم و بیان خود ابو بکر نشانند و گفت
 الحمد للہ الذی لم یمنی حتی اراد ان یتتبع محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم من فعل بکما فعل بابر الہیم
 نیل الرحمن صلوات اللہ علیہ و ہم از وسے آرند کہ ویرا جاریہ بود روزی از وی پرسید
 کہ ای ابو سلمہ چند گاہ است کہ پیوستہ بہر طعام تو سے کنم و نمی بخیم کہ ترا اذان ضرری رسد
 ابو سلمہ گفت چہ چنین کردی گفت من جاریہ جو نام نہ مرا بفرش خود نزدیک می گردانے
 و نہ مرا بیکے و گیرے فروشی ابو سلمہ گفت من ہر گاہ کہ سے خواہم کہ طعام خورم ابن عمار را
 سے خواہم کہ بسم اللہ غیر الاسما بسم اللہ لا یضر مع اسمہ دار رب الارض و اسماء و ہم از وسے
 آرند کہ ہر گاہ بقصد غذا بردم رفتی بابی عظیم رسیدی کہ از شمل آن گذشتن محمود نبودے
 با ہر اذان خود گفتمی بگذرید بسم اللہ تعالیٰ و در پیش ایشان روان شدی و ایشان عقب
 وسے اذان آب بگذشتندی گاہ بودی کہ آب بر کتاب ایشان رسیدی چون از آب بگذشتندی
 با مردمان گفتندی بیچ چیز از شما آب برودہ است ہر چہ برودہ است من ضامنم یکت روز کسی بقصد
 توبرہ در آب انداختہ و با وسے گفت کہ توبرہ مرا آب برد ابو سلمہ ویرا گفت و نہالہ من بیبا
 چون مقداری برقتند دیدند کہ آن توبرہ در جوی آویختہ است فرمود کہ برو و توبرہ خود را بیا
 و ہم از وسے آرند کہ در ہیبت بیانہ رفت تا آرد و سالی بروے اسحاق بسیار کرد چند
 جارگت تا اذان سائل غلامس یا بد آن سائل در مقابل وی ایستاد و در ہم را بوسے داد و توبرہ
 کہ ہمدانہ داشت بکار خانہ در و گردان بر و از چوب ریزہ کہ از اثرہ ایشان ریختہ بود پر کرد و
 سر آزا بست و بخانہ برد و پیمان از اہل خود خانہ در آورد و بیرون رفت اہل وی آن توبرہ را
 دید سر بکشا و دید کہ پر آرد سفید است غیر کرد و نان بخت چون بدتی بر آمد مسلم رحمۃ اللہ از اہل خود
 ترسان بخانہ در آمد اہل وسے آن نان و طعامی کہ داشت پیش وسے نہاد و خود چون فارغ شد
 پسید این از کجا بود گفت اذان آردی کہ آوردہ بودی ابو سلمہ رحمۃ اللہ علیہ گفت و ہم از وسے
 آرند کہ ہر گاہ بمنزل خود در آمدی چون میان سرای رسیدی تکبیر گفتی خوانون وسے نیز تکبیر گفتے
 و چون بخانہ در آمدی تکبیر گفتی وسے نیز گفتی و شرافت خدمت بجاسے آردوی و طعام پیش وسے
 نہادوی روزے زنے با اہل وسے گفت کہ تو خوانون ابو سلمہ خوانی اگر وسے با مساویہ سخن
 سے گوید ویرا خادے می و ہر چند ان طعامی و ہر کہ معاشش شما بخیر گذرد چون عقب شد
 ابو سلمہ بخانہ آمد و تکبیر گفت اہل وسے موافقت نکرد و بطریقہ محمود و طبقہ خدمت بجاسے نیاورد
 دانست کہ ویہ سے بفساد آوردہ است گفت بار خدا یا ہر کہ اہل مرا بفساد آوردہ است
 چشم ویرا نابینا گردان آن زن در خانہ خود نشستہ بود و چراغ بودہ با حاضران گفت کہ چراغ

۲

برو گفتندی گفت اما تشنه شدم من نایب باشد و چون دانست که آن بسبب و عامی ابو سلمه شده است پیش
 وی می آمد و اظهار توبه می کرد و دستها را می گردانان وقت که ابو سلمه رحمته الله دعا کرد که با خیر
 اگر راست می گوید چشمه ویر اینا گردان خداست تعالی چشمه ویر اینا گردانید و چه از دوسه آرند
 که گامی که آهوان بروی می گذشتند که در کان ویر می گفتند ای ابو سلمه دعا کن تا خدا سے
 آهوان را باز در و تا ما بدست بگیریم و دعا کردی و خدا سے تعالی ایشان را از رفتن باز داشت
 تا که در کان بدست برگرفتندی **عاصم بن عبد قیس** رحمته الله علیه از دوسه آرند که چون عیال
 خود برگزینی در طرف رودی خود کردی و هیچ یک از ساکین از وی چیزی طلب نداشتی مگر آنکه بداد
 چون بنام رسیدی آنرا پیش اهل خود آمد آتی آنرا شکر و نهدی همان بودی که در اول بود و هیچ
 که در زیاده نیامدی و چه از دوسه آرند که روزی توبه ویر اینا مانع کردند چون کوپتے کردمشان
 ویر اینا پیش کردند چون مقدار سه راه بر رفت با خود گفت این شهر از برای خوردن است وقتی که بنام
 حاجت رفتند چه خواهم کرد و باز گشت و آن قوم را گفت که شیر را استمانید و آب پر کنید چنان
 کردند هر گاه که می خواست که وضو سازد آب بیرون می آمد و هر گاه که می خواست که نیشامد
 شیر بیرون می آمد و از وی آرند که هر وقت که نماز گذاردی شیطان بصورت ماری شمشل
 شدی و زیر پیراهن و سه در آمدی و از استین بیرون آمدی و سه از آن بیخ متغیر نشد
 ویر گفتند چرا این مار را از خود دور نمی کنی گفت از خدای تعالی شرم می دارم که از غیر وی تبرسم
 و او الله که من آگاه نمی شوم آن وقت که پیراهن من درون می آید و او ان کند
 رحمته الله تعالی علیه تا بیستی کوفی بود روزی گفت خداوند منم که سینه ام از روزن آید
 فریادمانند سنگ آسیابی ترا ده بن او فی رحمته الله تعالی علیه تا بیستی
 بود روزی در مسجد امامت می کرد چون باین آیت رسید فاذا قرئ القرآن فاستمعوا له و لعلکم
بن سبب رحمته الله تعالی علیه از دوسه آرند که بعضی امر اکه والی مدینه شده بود بدین
 آمد علی بن حسین و قاسم بن محمد و سالم بن عبد الله رضی الله عنهم و جمعی دیگر از خویش بدین
 و سه آمدند آن والی روی با ایشان کرد که سعید بن سبب که هم است از شما علی بن حسین فریاد
 عنهما فرمود که و سه مسجد را لازم گرفته است و صحبت امر آنست رو و گفت تو که آن حسین بن علی
 بن ابی طالبی و قاسم که پسر محمد بن ابی بکر صدیق است و سالم که پسر عبد الله بن محمد است پیش
 من می آیند و سعید بن سبب نمی آید و الله که گردن ویر اینا هم زد و سبب با بکر کرد علی بن حسین
 رضی الله عنهم می گوید که بدن سبب مجلس بر مانگ شد چون بیرون آمدیم پیش سعید بن سبب
 رفتیم و قصه را بوی باز گفتیم و گفتیم اگر بجزه میروی دور نیست گفت مراد عمره نبی در خاطر نیاید است

گفتم چنانچه بعضی فرزندان و برادران روگفت با من منادی که روزی پنج بار ندا می کند حکم و باشد که
 هرگز مرا ندانند نخواهد کرد و گرانیکه بوی خواهم آمد پس گفتم در مسجد از آنجا که می نشینی بجای و دیگر نقل کن
 زیرا که ترا در جای تو خواهند طلبید گفت بجا من را نمی گزیرم که در آن خوسه داده است
 از خیرات و طاعت گفتم ای برادر من تو نمی بینی گفتم چون پرسیدی خدای تعالی سے و نذر
 که من از هیچ چیز اغیر وی نمی ترسم لیکن اول آنچه می گویم و اوسط آن و آخر آن حمد و ثنای خدای تعالی
 است و در روز و بر محمد صلی الله علیه و آله و سلم و از خدای تعالی درمی خواهم که مرا برین والی فرموش
 گرداند منی آن امیر در مدینه بود بعد از آن غزایش کرده و غزیت شام کرد چون چند منزل از
 مدینه بیرون آمد روزی تمام در میان او و یزید بود و در غزیه یک ساعت باش زبجی رسوائی و
 شرمندگی من از علی بن سعید بن جبیر و قاسم بن محمد و ساسانه بن عبد الله که من در پیش ایشان سوگند
 خوردم نه کردن سعید بن جبیر را غیره و دانند که از آن وقت تا این زمان در پنج ساعت از ساعات
 شب و روز بیا و من نیامده است علامت آنکه خدای تعالی تو خواست بهتر از آنست که تو بخود
 خواسته بودی و هم از وی آرند که گفته است که در ایام حیره که زید بیان بر مدینه مسلط شده بودند
 و بسیاری از مهاجرین و انصار در قبائل آوردند غیر از من در مسجد رسول صلی الله علیه و آله و سلم هیچ
 کس نبود هر گاه که وقت نماز شدی از روضه شریفه آواز بانگ نماز آمدی و خاستی و نماز بجز آنکه
 اهل شام بجد و زانند وی گفتند نظر و اندر اشیح البجون سعید بن جبیر رحمة الله تعالی
 علیه تا بے کوفی بود فقیه و عابد و فاضل بود حجاج بن یوسف و بر آنکشت سنته خمس و سنین
 و هو این تسع و اربعین سنته از و سے آرند که حجاج یکی از خواص خود را با و نفر طلب سعید بن
 رحمة الله فرستاد و در آشنای طلب بصومعه راهی رسیدند و بر اسرار غ کردند ایشان را
 نشان داد چون بسردی رسیدند در سجده بود سلام کردند سر از سجده بروشت و نماز خود را تمام
 کردند و جواب سلام ایشان باز داد و گفتند حجاج ترا می طلبد حمد و ثنای خدای تعالی گفت و
 در بر رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرستاد و با ایشان روان شد بصومعه آن راهب
 رسیدند راهب ایشان را گفت بایں ویر بالا آئید که شیر و بر شب گبر و این ویری آئید سعید بن
 جبیر در نیامد گفتند می خواهی که بگریزی گفت نمی گزیرم اما بخانه شریکی در شخو اجم آمد و بر گفتند
 سعید ترا هلاک خواهد کرد گفت باکی نیست بر و در گامس با من است شکر ایشان را از من جدا
 خواهد کرد و ایند و ایشان را پاسبان من خواهد ساخت نام از هرگز نزد نگاه اندر راهب
 گفت از وی عهد و پیمانے بستایند سعید گفت با خداوند بزرگوار خود عهد کردم که تا صباح از اینجا
 دور نشوم راهب گفت شما بالا آئید و کمانهای خود را زه کینند تا شب این بنده صلح را از صباح

نگاه دارید چون شب درآمد دیدند که برقی آمد و بوی نزدیک شد و خود ابروی مالید پس رفت و دورتر
 باستاند بعد از آن شیری آمد و آنچه بر کرده بود بگردد چون راهب از اید و یاد او کرد و فرود آمد از وی شریعت
 اسلام و سخن رسول علیه الصلوٰة و السلام پرسید و ایمان آورد و همه از وی آرزو که پیش از کشتن خود
 بر حجاج دعا کرد و گفت اللهم انزل علی احد قبلك بعدی بعد زوی حجاج با نزرده روز پیش نیز سبت و در آن
 پانزده روز در اتم می گفت مرا با سعید بن جبیر چه کار بود هر گاه که می خواهم که خواب کنم یا سه مرا می گیرد
 هم از وی آرزو که تروس داشت که وقتی که بانگ کردی تبجد بر غاسنی یک شب بانگ نکرد چون
 با او کرد و پنجاه شب بر سخاسته بود بروی بسیار و شوار آمد گفت آن تروس را چه شده است قطع
 افتد صوته و گیر از آن تروس آواز به نیامده و سه از وی درخواست که ای سعید بعد از این چه خبر
 دعای بدکن و از سه آرزو که بدن ویران کردن زودتر و سه بر زمین افتاد سه بار را آن
 الا الله گفت و دوبار بلند و یکبار آهسته او سپس قرنی رحمة الله تعالی علیه
 امیر المومنین عمر رضی الله عنه در عهد خلافت خود در یستم حج مردمان را گفت بر پامی خیر بد پس
 گفت شب شنید مگر اهل کوفه پس گفت اهل کوفه شنیدند مگر زمان که از مردان پس گفت مراد بیان شنیدند
 مگر آن کس که از فرن باشد یک کس بر پامی نماید و آن امین بود و عمر امیر المومنین عمر رضی الله عنه
 از امین پرسید که او پس را می شناسی امین گفت تو در آنچه می پرسی ای امیر المومنین و الله
 که در میان ما از سه نادان تر و دیوانه تر و مخنجان تر کسی نیست عمر رضی الله عنه بگرسبت و گفت
 سمعت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم یقول یدخل الجنة شفا عنة مثل ریتة و مفر بهم بن حیان
 رضی الله عنه گوید که چون این خبر بمن رسید بکوفه فرستم و مرا هیچ مقصودی نبود جز دریافت
 صحبت و سه ناگاه در میان روز یکبار فرات رسیدیم دیدیم که دشواری ساز و ویرایشنا ختم
 زیرا که علیه و سه را شنیدیم بودیم بروی سلام گفتیم بواب در و خواهستم که مصافحه کنم مصافحه
 نکرد گفتم بر حکم الله یا اویس و غمگین کیف است رحمت الله بعد از آن گریه بر من زور
 آورد از غایت محبتی که با وی داشتم و سه نیز بگرسبت چون از گریه فارغ شدم گفت
 چنانک الله با هر م بن حیان کین است یا اخی ترا که با رهنمایی کرد گفتم خداست تعالی گفت
 لا اله الا الله سبحان ربنا ان کان و عد ربنا لمفعول الا از سه پرسیدیم که نام من و نام پدر من
 از کجا شنیدی و پیش ازین هرگز ترانه پیره هم فرمود که ابنا فی العلیه یحیی و بعد از آن مخنجان
 دیگر فرمود و در آن موعظه که می فرمود گفت ما ت محمد صلی الله علیه و آله و سلم و ما ت ابو بکر خلیفته
 رسول الله و ما ت اخی و صدقه عمر بن الخطاب من گفتم رحمت الله بنور عمر نزرده بود گفت
 بی مرده است خدای تعالی خبر مرگ و سه بمن رسانید و بعد از آن مخنجان دیگر فرمود و مرا

و بنا بر این خبر کرد و در آن گفت سلام علیک و رحمة الله وبرکاته بعد ازین دیگر ترا نخواهم دید
 و روان شد خواستم که با وی قدری چند بروم نگذشت و در قضای وی می گریستم و می نگرستم تا بگویم چه
 گونه درآمد بعد از آن هر چند طلب و می شناسم از وی هیچ اثر و خبر نیافتم اما بر من هیچ بقیه نگذشت که
 ویرایک بار و دوبار در خواب ندیدم از وی که در آن روز با پیمان که بقرا رفته بود و بر او فسات
 رسید اصحاب وی خواستند که قبر وی بکنند سنگی رسیدند که قبر وی در آن کنده بودند و کجا آنرا
 میساخته و خواستند که کفن سازند در جامردان و بجایها یافتند که دست یافت نمی آید و در
 ویرانان کفن ساختی و در آن قبر دفن کردند میمون شیب رحمة الله تعالی
 علیه و گفته است که در زمان حجاج خواستم که بسجده روم با زبان خود گفتم که چرا در عقب
 این ظاهر نماز گزاردم درین متر و دمی بودم آخر راه من بر رفتن قرار گرفت شنیدم که از
 جانب خانه او از آمدن با ایها الذین آمنوا اولودن لصلوات من یوم الحجۃ الا ب و هم و
 گفته است که روزی مکتوبی می نوشتم چیزی بنحاطر من آمد که اگر از می نوشتم آن مکتوب
 زینتی است یافت اما دروغ بود و گرنه می نوشتم راست بود اما مکتوب اندک فحشی است و داشت
 گاست می گفتم نبویم و گاست می گفتم ترک کنم تا آخر خاطر من بر ترک قرار گرفت از کوشه خانه او از
 آمد که بیست الله الذین آمنوا بالقول الثابت فی الحیوة الدنیا الا یرسله ابن الایم رحمة الله
 تعالی علیه یکی از ثقات گفته است که با وی بیست قرآنی بجانب کابل بیرون آمدم چون شب
 در منزل فرود آمدم با خود گفتم شب مراقب حال وی می باشم تا ببینم که آنچه مردمان از عبادت
 وی گویند چون است چون نماز نغتن گزارد بخت و بعد از آن که مردم قرار گرفتند بر بیست
 و در آن نزدیکی پیشه بود با آنجا در آمد من نیز در عقب وی در آمدم و منو ساخت و در نماز ایستاد
 ناگاه دیدم که شیر می بوی رسید آنجا درختی بود از ترس با آنجا بالا رفتم و بان شیر هیچ
 اتفاقات نکرد و از وی حساب موثقی بر نداشت چون مسجد رفت گفتم حال وی و بر اسی در
 چون نماز تمام کرد و سلام داد و رو به بان شیر کرد و گفت برو ای سچ و روزی خود را از جان
 دیگر طلب کن آن شیر برگشت و بانگ کرد که گفتم مگر کوها از هم بدرید و چنان نماز گذارد تا صبح
 بر مید و هم وی گفته است که چون بعد از یک رسیدیم و امیرشکر حکم کرد که هیچ کس از لشکر جدا
 نشود و بیست و با بار کم شده بر خاست و در نماز ایستاد و گفت اللهم انتم علیهم ان نزد
 علی بخلتی و نقلها فی الحال بیست و سه بار بجهت آمد پیش وی با ایستاد و از صلوات بن الایم
 رحمة الله آید که وی گفته است که روزی در نوای اهواری گفتم که سنگی بر من غلبه کرد و هر چند
 دعاست طلبم که بخورم نیافتم دعا کردم و از خداست تعالی طامی طلبیدم بر بالاسه مرکوب

خود ز خواب شدم آوازی بگوشش من آمد دیدم که دستارچه ایست افتاده و پیرس در آن پیچیده آنرا برداشتم و کیشادم در آنجا فرغی بود از بزرگ خرابا بافته پر خرماسه نرود در آن وقت هیچ جا سے خرماسه تر نبود ازان چندان بخوردم که سیر شدم و بانی را برداشتم بر اسی رسیدم و ازان اوسته گفتم از من طلب طوم کرد و رطبه چند بوسه و اوم بعد ازان بر روزگار سے گذر من بر اسی افتاد آنجا دشت های خرماسه خود بسته بود و گفتم این ازان رطب باست که بمن داده بودی بهرم این جهان رحمة الله علیه از و سے آرد که در تابستان که هو اگر هم بود وفات کرد و چون ویرا در قبر کردند پاره ها بر برابر قبر و سے نزدیکت کم بر بالاسه قبر و سے بیارید و ازانجا متجاوز کرد و گویند که در همان روز از قبر و سے گیاه بر مید **عمر بن عبد العزیز** رحمة الله تعالی علیه کینت و سے ابو حفص است و ما در و سے ام عاصم بن عمر الخطاب و مدت خلافت و سے دو سال و پنج ماه و یازده روز بوده است و مات رحمة الله تعالی یقین من جیب سنده اند و مایه و هو ابن سبع و عشرين سنه گویند که امیر المومنین رضی الله عنه شبی در مدینه می گشت سحرگاه بخانه رسید که آواز زنی آمد که دختر خود را می گفت خرسینه و آب با شیر یا مینر دختر گفتم این نمی شاید زیرا که امیر المومنین عمر ازین نمی کرده بود و مناد و سے بان ند کرده گفتم بر خیز که اینجا که تویی نه عمر می بید و نه منادی دختر گفتم که و اتند که من چنان سخن خواهم کرد که در بلا فرمان عمر برم و در خلافت و سے کنم چون با مد ایشد امیر المومنین عمر رضی الله عنه پس خود عاصم را گفتم بفلان خانه رو آنجا دختر کیست اگر مشغول بدیگر سے نشده باشد ویرا کاج کن شاید که خدا سے تعالی از و سے فرزند سے مبارک بدید عاصم بر رفت و ویرا کاج کرد از و سے ام عاصم بن عمر بن الخطاب متولد شد چون عبد العزیز بن مردان خواست که ام عاصم را نکاح کند و کیل خود را گفتم چهار صد دینار از طبیب مال من جمع کن که می خواهم که با خانوادة که اهل صلاح رند و صلت کنم پس ام عاصم را نکاح کرد و از و سے عمر بن عبد العزیز متولد شد سفیان ثوری رحمة الله گفته است انخانما خمسة ابو بکر و عمر بن عثمان بن علی ابو عمر بن عبد العزیز رضی الله عنهم ریاح بن عبیده گفته است در وقتیکه عمر بن عبد العزیز امیر مدینه بود دیدم که پیرس تکیه بر دست و سے انداخته بود چون نسا از گزارد و بخانه در آمد من تیز در عقب و سے در شدم و گفتم صلح الله الامیران پیر که بود که تکیه بر دست امیر کرده بود فرمود که تو ویرا دیدی سے اسی را گفتم آری فرمود که نه پندارم ترا اگر مرد سے صلاح و سے برادر من دختر بود علیه اسلام آید بود و مرا آگاه سے کرد که نزد و سے ام خلافت بمن خواهد رسید و در آنجا عدل خواهد بود و زید آورده زند که چون و سے بخلافت نشست شبان و در کوها گفتند این مرد صالح که بخلافت نشست است کیست از ایشان پرسیدند که این را بچه دانستید گفتند گرگان و شیران

از گو سفندان ما در شدند و شبی نمی رسانند کسی گفته است که در زمان عمر بن عبد العزیز پادشاه
 سنیم دیدم که گرگ در میان گو سفندان می گردد و بیخ شبی نمی رساند آورده اند که بعضی از
 محال و سے بوی نوشت که شهر ما ویران است اگر امیر المومنین چیزی سے تعین فرماید از امرت کنیم
 در جواب نوشت که مضمون کتاب ترا دستم کرد و شهر از عدل خصاری بسا زور اہما سے آزار از
 علم پاک کن کہ مرت شهر تو نیست و آورده اند کہ چون بر موت مشرف شد فرمود کہ مرا بنشا بند
 ویرایشانند فرمود کہ آئی من آیم کہ مرا امر کردی و تقصیر کردم و نمی فرمودی و عاصی گشتم و لیکن
 می گویم لا آتہ الا القدر بعد از آن سہر بالا کرد و تیز تیز تگرست ازو سے پرسیدند کہ بے تیزی تگر سے
 فرمود کہ جملے حاضر آمدہ اند کہ نہ انس اند و نہ جن بعد از آن فوت شد و آورده اند کہ چون خاک

برو سے ریختند از آسمان کاغذ سے فرود آمد و رو سے نوشتہ کہ بسم اللہ الرحمن الرحیم ہذا امان
 من اللہ عمر بن عبد العزیز من النار صاحب فتوحات یکہ قدس اللہ تعالیٰ سرہ و زوکر اقطاب
 آورده است کہ بعضی از ایشان از ان قبیل اند کہ با خلافت ممنوی ایشان خلافت صور سے
 نیز انصاف یافته است و عمر بن عبد العزیز را رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ ازین قبیل داشته است

عمر بن عقبہ رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ سے از کبار تابعین اہل کوفہ بود قد
 تسلطتہ العبادۃ عن الراویہ شرط و سے با اصحاب این بود کہ و سے خدمت ایشان کند روز سے کہ
 ہو بسیار گرم بود پیرانیدن گو سفندان بیرون فرستہ بود یکی از اصحاب و عقبہ و می رفت
 ویر یافت در خواب و پارہ ابر ویر سایہ کردہ چون بیدار شد رفت گفت اسے عمر بن شاریع
 با و عمر و ازو سے پیمان بستہ کہ آزار با کسی نگوید ازو سے آرند کہ وقتی کہ بغرامے رفت چہار پایان
 اصحاب انگاہ می داشت ابر بر سر وی سایہ می کرد و و سے نمازی گزارد و سہلے بگرد و سے
 و آرند و ویر انگاہ می داشتند و سے گفته است کہ از خدای تعالیٰ سہ چیز خواستہ ام دو چیز عنایت
 کردہ است و سوم را امید واری باشم از خدای تعالیٰ در سے خواہم کہ مراد و نیابے رغبت گرداند
 آمدن و رفتن وی پیش من برابر شدہ است و دیگر در خواستم کہ مرا قوت دہد در ادای مملوہت
 قوۃ داد و دیگر در خواستم کہ مرا شہادت روز سے کند امید سے دارم کہ آنم روزی کند مطرف
 بن عبد اللہ بن عمر رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ ازو سے آرند کہ با جمعی از اصحاب خود
 و شب تاریک می فرستند بر سر تازیانکی از ایشان روشنائی پیدا شد کہ راہ را می دیدند و ہم
 ازو سے آرند کہ شغنی بدروغ بروی چیز سے گفت مطرف گفت خداوند اگر این شخص این سخن را
 بر مطرف بدروغ سے بندد و زود ویر اہلاک گردان فی الحال آن شخص بقینا و وسبہ و اہل آن شخص
 بوالی کہ زیاد بود استغاثہ کردند زیاد و گفت هیچ چیز سے برو سے زد گفتند نے گفت دعا سے

مرد سے صحیح با تقدیر موافق افتاد چہ توان کرد محمد بن اسحاق رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ از وہ
 آرد کہ با جسے از خاندان و را ہے می فرستند یکی از ایشان گفت قدرت پندیر تازه سے خواہم محمد بن
 شکر گفت از خدای تعالیٰ بخوارید کہ سے قادر است کہ درین راه پندیر تازه بد ہر ہمس قوم دعا کردند
 چون اندکی راہ فرستند زبیلی یافتند سرد خستہ پر از پندیر تزدگیرے گفت از ایشان کہ قدرتے عمل
 باستی کہ باین پندیر بخوروی محمد بن شکر گفت آن کس کہ شمارا پندیر دادی تو اند کہ عمل ہم بد ہر قوم
 دعا کردند چون اندکے برقتند قدرتے پر عمل دیدند بر سر راہ نہادہ فرود آمدند و ان پندیر و عمل را
 ہم بخوردند عبد اللہ بن ابی جعفر رحمۃ اللہ علیہ سے گفتہ است کہ بغزاة قسطنطنیہ پندیر
 کشتی باشکت و موج مار استیگے انداخت و در میان دریا با بیج کس شمش بودیم خدای تعالیٰ
 ہر پاداد بر اسے ہر یکے از مایک برگ از ان سنگ سے رویا بند کہ آنرا سے مکیدیم و بیجا سے شراب
 و طعام می نشست تا آن وقت کہ کشتی با رسید و مارا بروشت و کبتا رہ برد ایوب اسحاقان

رحمۃ اللہ علیہ از ساک بصرہ بودہ است قال الحسن البصری رحمۃ اللہ علیہ سید شباب
 اہل البصرۃ ایوب استیغاثی عبد الواحد زید گفتہ است کہ با ایوب استیغاثی در کوہ حرا بودم مرا تشنگی
 سخت دریافت چنانکہ سے آنرا از شبرہ من نم کرد و گفت ترا چشد گفتم مرا تشنگی چنان در یافتہ
 است کہ بنفس خود تر سالم گفت ہر چہ کنتم پوشیدہ خواہے و شست گفتم ار سے مرا سوگند
 داد منم سوگند خوردم کہ تا زندہ باشد با بیج کس نگویم پاسے خود را بر کوہ حرا از آب بر جوشید
 سیراب بخوردم و با خود برداشتم و تا زندہ بود با بیج کس گفتم سالم بنانی رحمۃ اللہ
 تعالیٰ علیہ سے بصریہ چہل سال در محبت انس بودہ است رضی اللہ عنہ ہمیشہ روزہ
 سے و شست و در ہر شبان روز یک ختم قرآن می کرد از جماعتے کہ در سحر ہا بر قبر سے می گذشتہ اند
 روایت کردہ اند کہ می گفتہ اند چون بنزد یک قبر سالم می رسیدم آواز قرات می شنویم روز سے
 سالم از حمید طویل پرسید کہ بیج تو رسیدہ است کہ سے غیر از انبیا در قبر خود نماز گزارد حمید گفت
 فی سالم گفت خداوند اگر گشتی را اذن خوری کرد کہ در قبر نماز گزارد سالم را اذن کن سیکے از
 نقات گفتہ است کہ و اللہ الذی لا الہ الا هو کہ من سالم را در قبر نماز دادم و حمید طویل با من بود چون
 خستہ ما را بر کردوی رہت کردیم ناگاہ یک خشت فرودت دیدم کہ در نماز ایستادہ ہمیں را
 گفتم کہ سے بینی گفت خاموش باش چون از دفن سے باز گشتیم پیش و خرد سے فرستیم و گفتم
 عمل سالم چہ بود گفت از سے چہ مشاہدہ کردید انچہ مشاہدہ کردہ بودیم گفتم گفت نبی جاہ
 سال بود کہ سے قیام شب می کرد چون وقت صبح شد و دعا می گفت اللہم ان کنت اعطیت احد
 من خلقک اصلوۃ فی قبرہ فاعطیتہا خدا سے تعالیٰ نسر و کہ دعا سے ویرا دکنند ابو طلحہ صبیح

بن سالم الراعی رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ وی صحبت سلمان فارس یافتہ بود و سے صاحب گو سفند بود و بر
کنارہ وقت نشستی مطبقش عزت بود و یکے از مشائخ روایت می کند کہ وقتی بر و برگزشتیم و او در نماز
بود و گرگ گو سفند ان اورامی چرانید گفتم این پیر از یادتی کنسم کہ علامت بزرگی می بینی بودم تا از
نماز فارغ شد بر دی سلام کردم گفتم ای سپر سپر کار آمدہ گفتم زیارت گفت خیر کہ اللہ گفتم اہ ہما
اشیخ برگ را با پیش موافقت می بنم گفتم از آنکہ راعی پیش با حق موافق است این گفت و کما
چو بین در زبر سنگی داشت بکشاد یکی کشید و یکے غسل گفتم اہما اشیخ این چه درجہ است و چسب
یا فتی گفتم بتابعیت مصطفی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم گفتم ای سپر قوم موسی علیہ السلام با آنکہ اورا
مخالفت بورند سنگ خارہ ایشان را آب داد و موسی نہ بدرجہ محمد بود و چون محمد صلی اللہ علیہ
وآلہ وسلم متابع باشند از سنگ مرآ انگین بشیرند ہر و محمد بہتر از موسی بود علیہ السلام گفتش مرا
بندی رہ گفتم لا تجعل قلبک مندوقی احرص و بطنک دعا احرصم دل را محل از مکن و معدہ را
موضع حریم نہ کہ ہلاک و رین دو چیز و نبات در حفظ این دو چیز است حسن بصری رحمۃ اللہ
تعالیٰ علیہ سے از کبار تابعین است ولد نستین بقنا من خلاۃ عمر رضی اللہ عنہ صد و بیست
تن را از اصحاب رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم دریافتہ است و قبل مایہ ثلثین و اللہ اعلم و در ماہ
جیب وفات یافتہ سنہ ۷۰ مایہ و ہوا بن تسع و ثمانین سنہ تسلط گفتم است کہ کلام سے
شعبہ بود بکلام انبیا علیہم السلام فرم کلما تہ المہما رکتہ رحم اللہ علیہ اجعل الہوم ہما و احداً
فاکل کسرة ولین خلقاً و نقص بالارض و اجہد فی العبادۃ و بی علی تحبۃ و طلب ہذہ الرحمۃ و ہرب
من ہذہ العذاب و نہما لا تضوک فانک لاتدری لعل اللہ قد اطلع علی بعض اعمالنا فضل لا اقبل
شک شیئاً لا تخرج نفس بن آدم من الدنیا الا بحسرات ثلاث انہ لم یسبح ما جمیع و لم یدرک ما اہل و لم یکن
الزار ما قدم علیہ و ازو سے آرنہ کہ پوستہ یکی از خوارج مجلس سے حاضر می شد و اہل مجلس را
ایذا می کرد و یک روز اہل مجلس با وی گفتند یا با سعید بیج با امیرنے گوئی کہ شرابن خارجی را از
سر ما دفع کند حسن بیج گفت روز سے با اصحاب نشستہ بود دید کہ آن شخص سے آید گفت الہم علمت
اذہ لنا فاکفناہ یا شئت ان یفحص برو سے در افتاد ویرا برداشتند و باہل سے سے بروند
با پیشا در نہ جید مگر مردہ طائوس بن کیمان کینت سے ابو عبد الرحمن ست از اہل
سین سنہ سے بود کہ پسر خود را وصیت کرد کہ چون مرا در قبر کنے بقبر من نظر کن اگر مرا در قبر نیاید
خداست تعالیٰ بہ شکر گو سے و اگر بیابی فانما صد وانا الیہ رجون را وی بید کہ از بیضی اولاد و سے
شہ منہم کہ چون پسر سے ویرا در قبر کرد و بعد از ان نظر کرد و در قبر سے بیج چیز نیافت شاہان
شد عبد اللہ مضر رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ کینت وی ابو رجاء است از تابعین است ازو سے

۱۰

آرد که در کشتی نشسته بود و چیزی می دوخت سوزن و سه در دریا افتاد گفت سوگند بر تو خداوند
 که سوزن مرا بین بازگردان سوزن و سه از دریا ظاهر شد دست دراز کرد و بر گرفت و گویند
 که دریا در شورش آمد گفت آرام گیر که دریا نیستی تو مگر بند بستی دریا آرام گرفت تا فاشی
 که جان صافی شد که گویا زیت است که زمین و بره العابد رحمة الله تعالی
 علیه کوفی سخن جرجان و بهامات قبر مشهور نزار سخ مالک بن کسین رضی الله عنه از کتیزک
 و سه پرسید که و سه از کجا افتاده که گفت هر گاه که از و سه چیزی طلب می کرد می گفت
 که بفلان روز نه رود بگیر می رفتم و آنچه خواسته بود ازان روز نه می گرفتم و از بستی اهل جرجان
 آرد که گفته است که در خواب دیدم که بگورستان جرجان می گذرم همه اهل گورستان نشسته بودند
 و جامه های سفید پوشیده گفتم ای اهل گورستان شمار اچه بوده است که جامه های سفید
 پوشیده اید گفتند که ما را جامه های سفید پوشانیده اند بجهت قدوم کزین و بره مورق اهل
 نایب بعبره بود از و سه آرد که و سه نفقه خود را نزدیک سر خود می یافت **صلیب** و **من**
علی است که کینت وی ابو محمد است از اهل فارس بود در بعبره ساکن شده اند وقتی مستجاب
 اند عورت بود از و سه آرد که و بر ایوم الترویج در بعبره می دیدند در روز عرفه در عرفات و هم از و سه
 آرد که گفته است عادت من آن بود که هر روز یک فرما می خشک افطار می کردم و اهل من
 آرد ابراهیم من آماد می ساختند یک روز در وقت افطار از اطلب داشتیم نیا فتم نفس من
 ازان متاثر شد دیدم که آینده آمد و یک فرما بدست من داد بخوردم و هم از و سه آرد که و سه
 کینه خود را خالی می نهاد و چون بر می داشت بر بود سفیان سعید ثوری رحمة الله تعالی
 علیه و سه کوفی بود از و سه آرد که شیخ نقه صادق زهره کینت و سه ابو عبید الله گفته است
 که هر گاه بی بزغم در آدم و نیم شبم ناگاه دیدم که بر سه از در زغم در آمد و جامه بر رو سه خود
 پوشیده بکنار چاه آمد و دلو سه آب کشید و بیاشامید من نیز بر فتم و آنچه باقی مانده بود بیاشامید
 بسته با دام بود هرگز چیزی از ازان خوشتر نیاشامیده بودم چون باز نگریستم و سه رفته بود
 سحر و دیگر آدم و هاشم بن شمس دیدم که همان شیخ بهمان صورت آمد و دلو سه آب گرفت و
 بیاشامید من پس مانده و بر ایاشامیدم آبله بود و عسل آینه چون باز نگریستم رفته بود
 سحر و دیگر بهمان موضع نشستم و سه نیز بهمان صورت آمد و آب خورد و بقیه و بر اخور و هم شمس
 بود بشکر آخته جامه و بر ابر فتم و بر دست پیچیدم و سوگند بر و سه دادم که بقی این خانه که
 بگو سه که نویستی گفت بشرط آنکه تا زنده باشم با کس نگوئی گفتم نگویم گفت من سفیان بن سعید
 ثوری ام و هم از و سه آرد که و سه در خانه یکی از دوستان خود فوت شد در بعبره صاحبان

گفت که سپهر طیبی بود روزی سفیان رحمة الله گفت که چندی این مرغ را مجوس دارید
 کاشی و پیر آزاد کنید من گفتم که از آن پسر منست و سه آزاد تو بخشید تو آزاد کن گفت نه و پیر
 یس و نیار می دهم یک دینار داد و پیر گرفت آزاد کرد آن مرغ روزی رفت و شب بان خانه
 سفیان رحمة الله بود سه آمد چون سفیان وفات کرد و عقب جنازه وی آمد و اضطرار بسیار
 کرد و بعد از آن پوسته پسر قبر سه می آمد گاهی شب آنجای بود و گاهی بیخانه سه بان
 می آمد آخر پیر بر سر قبر سه مرد و یافتند و پهلوسه قبر وی در خاک کردند و هم از سه آرند
 که چون پیر بعد از مردن غسل کردند بر جسد سه یافتند نوشته که فسبکینکم الله و مات رحمة الله
 بالبصرة سنة احدى و ستین و ما تیر شیبان را می رحمة الله تعالی علیه گویند
 که شیبان شبانی می کرد چون روز جمعه آمدی بعضا سه خود خطی کرد و گویند ان کشیدی و بنیاز
 رفتی آن گویند ان از ان خط بیرون زفتند تا آمدن سه و گویند که وقتی پیر اجناحت
 رسید و آب نبود که غسل کند ابر پاره بر آمد و بیارید تا سه غسل کرد پس برفت و گویند که پیر ا
 در خانه حبس کردند و در ابروی استوار کردند چون در راهکشانند در خانه نیوسفیان ثور سه
 رحمة الله تعالی گفته است که من و شیبان بغیرت حج بیرون آمدیم روزی در راه ماران شیر
 پیش آمد بشیبان گفتم این سگ را می بینی که پیش راه ما گرفته گفت من از سه سفیان
 بعد از ان بانگ بران شیر زوان شیر مثل سگ دم خود جنبانیدن گرفت شیبان گفت
 نوش و پیر بگیرد و پالید و پیر گفتم این چه شهرت است گفت این که سه بنی چه شهرت است
 ثوری اکنون شهرت را کرده و آشتی خود را با تو کرده مگر بر پشت سه تا که غیب است
 بن المبارک رحمة الله تعالی علیه از اهل مرو بوده است و در پیت که بلده است
 بر کنار ذات فوت شده است و قبر سه است خجاست قبل کان فیه خصال غیبه لم یجمع فی احد من
 اهل العلم فی زمانه کان فیهما عالما و رعا حافضا یوف باسنن رجالا فی جمع العلم شیبا عا ینا زلال
 او بیا بقول اشعر بنیایا مبارک سفیان ثوری رحمة الله تعالی علیه گفته است که هر چند که غسل
 می کنم که در سالی سه روز غسل این مبارک تو اتم بود نمی تو اتم و فقیل عیاض رحمة الله تعالی
 علیه گفته است که سوگند بخداوند خانه کعبه که دو چشم من مثل جسد مبارک ندیده است
 در روز سه آرند که شخصی نابینا شده بود پیش وی رفت و گفت دعا کن که خدای تعالی چشم مرا
 بینا گرداند بر خاست و دعا کرد خدای تعالی چشم و پیر بینا گردانید یکی از سلف گوید که من آن شخص
 بینا دیدم بعد از آنکه نابینا و پیر بودم و هم از وی آرند که در مرض موت غلام خود را گفت که شک
 ندارم که مشب میروم این کتاب با سه مرا بهر دور و در خانه با جمله غلام کتاب مبارک بخاند و در

بردارش برنیامد کہ در آب اندازد باز گفت از وی پرسید کہ کتابا بہا را در روخانہ انداختی غلام
گفت انداختم گفت چہ علامت دیدی غلام گفت بیچ علامت ندیدم گفت نیند آختہ غلام گوید کہ
بعد از ان رفتم و ان کتاب را در آب انداختم دیدم کہ از روخانہ نوس بر آسمان بالا رفت تبر سیدم
و باز گشتم پرسید کہ چہ کردی گفتم آنچه فرمودہ بودی بجاس آوردم فرمود کہ چہ دیدی گفتم نوس
دیدم کہ از روخانہ با آسمان بالا رفت فرمود کہ آرسہ آنچه فرمودم بجاس آوردی بعد از ان فرمود
کہ امشب سے روم غسل کن و جامہا سے راکہ در ان اجروم بستہ بودم کلن ساز پیش از ان
کہ فرودم جمع شوند مرا دفن کنسید و صیبت ویرا بجاس آوردم چون جنازہ ویرا بیرون آوردم
دیدیم کہ از روخانہ کشتی پیداشد جماعتی بیرون آمدند و چون بہا رسیدند گفتند کہ اکھد اشہ
کہ نماز ویرا دریا فسیم بروی نماز گذار و دم و دفن کردیم چون فاسخ شدیم از ان جماعت
پرسیدم کہ شما از کجا و آنسید کہ وسہ وفات یافتہ است پیرے کہ متران جماعت بود گفت
در خواب دیدم کہ گفتند انجام دوسہ فوت شدہ است ہر کہ نماز وسہ حاضر شود خدا می توانے
ویرا بہشت روزی کند این کشتی را اکبر کہ گفتم وشتا فقیم تا نماز ویرا و با فقیم ابو موسی الاوردی
رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ یکے از ثقات گوید کہ بطر بوس بر ابو موسی اسود در آمد دوسہ
کفوف ابصر بود یعنی چشم وسہ پوشیدہ بود دیدم کہ کشتی در خانہ وی آویختہ است گفتم حرکت
چون چشم تومی بیند این مصحف صیبت گفت با تو سخن نگویم تا زندہ ام باکے گوی ہر گاہ کہ خواہم
کہ قرآن خواہم چشم مرا بیناے گرداند گویند کہ ہر وقت کہ مصحف را می کشد چشم وسہ کشادہ
می شد و چون مصحف را می پوشید چشم وسہ پوشیدہ می گشت رحل کہول وی گفتہ است
کہ در سفر بودیم در منزلی فرود آمدیم دیدیم کہ ما سے سفید مردہ افتادہ گفتیم شاید کہ ابن سلیمانے
بشد آب بروی ریختم و بزیر خاک دفن کردیم چون شب رسید کلامے سکیندیم کہ متکلم را
نے دیدیم گفتند بر خاک اشہ دیدیم آنچه کردید و رقی ان مسلمان اثر خواہید شمارا اودویہ
پیا سوزیم کہ بان خود را و دیگران را اودا کیند و اگر خواہید کفایت آب و چرا بندن دو آب
شمارا با خود گیریم گفتیم شغل آب و دو آب را از ما بردارید کہ ابن بنزویک ما دوست تر است
از تعلیم اود و گفتند ہر گاہ کہ در منزلی فرود آید مشکہا را اود گردن اشتران آوازید تا چون
اشتران را از چرا بندن باز آید مشکہا پر آب باشد چون در منزلی فرودے آید مشکہا را از
گردن اشتران می آویختیم و اشتران را از پیش خود دورے راندیم چون نماز شام باز سے آمد عمر
اشتران سیر می بود و مشکہا پر آب خانمہ و رعقوباست اعدا بہنا کہ کہ است اولیا و اشہ
از قبیل معجزات رسول است علی اشہ علیہ و آلہ وسلم ہمین معقوباتی کہ نسبت بنما لغان آنحضرت

موسی

ولی او بانی که رعایت او بپادشاهت و شرفیت و عظمت و سزایند از قبیل معجزات و سزا
 است صلی الله علیه و آله و سلم و از آن جمله آنست که آنکه در وقت نصرتی مسلمان بشد و با بقره
 و آن عمر بن خواند و کتابت و می نیز می کرد و آخر مرد شد و بدین خود با گفتند و می گفتند
 چیزی نمی دانند مگر آنچه من نوشته ام از جاسه وی چون ببرد و بر او دفن کردند با بد او و بر او پدید
 که زمین بیرون انداخته بود گفتند این اصحاب محمد کرده اند بار دیگر برای وی و سزا قبری بکنند و
 دفن کردند با بد او و دیگر و بر ایافتند که زمین بیرون انداخته بود و گفتند این بار نیز اصحاب محمد
 کرده اند بار دیگر از جاسه وی قبری کنند و آنقدر که تو نوشتی معنی ما فتنه با بد او و دیگر و بر
 از زمین بیرون انداخته یافتند و نوشتند که آن عمل مردم است و بر اینند فتنه و از آن جمله
 آنست که یکی از زناد و دشمنان که رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرموده که ان السلام
 ترفع اجتهت طالب العلم رضا علی بن جعفر گفت و الله که هر آنکه از آنجا که راه را بر پاسبان خود بگویم
 در غلین خود میخاسته استوار کرد و در راه بیخاسته مالک بن انس رضی الله عنه
 نهاد و در راه غلین خود را بر زمین می گفت و می گفت با ما از فرشتگان را می شکتم تا گاه
 بفرزید و پیفتاد و توانست که بر پاسه خیزد و بر او نوشتند و بخانه و سزا بر او خوره در هر دو
 پاسه و سزا افتاد و پاسه و بر او بریدند و بر زمین بماند تا وقت مرگ را وی گوید که من و بر
 دیده بودم که چون آهوی بره تیزی رفت بعد از آن بر جاسه بماند تا ببرد و از آن جمله
 آنست که آنکه از این متدنه و صفهانی رحمه الله که صاحب کتاب اسما و صحابه است رضی الله عنهم
 و غیر آن از تصانیف اوست و امام است در علم حدیث حکایت کنند وی گفته است که در شام بر یکی از
 مشایخ حدیث در آمدم تا از وی سماع حدیث کنم دیدم که وی بر او پیش خود بسته است شبستم و در
 پرده بروی حدیث خواندن گرفته و متعجب می بودم از آنکه چرا پیش خود پرده بسته است چون فراد
 حدیث با خرسید و دانست که من این متدنه هم گفت با ابا عبد الله و بیخاسته وانی که من خبر
 در پس پرده می شنیدم گفتم که گفت ترا ازین خبر کنم که از اهل طایفه و از قاضی نواده حدیثی می گفتند
 من روزی پیش یکی از شیوخ خود حاضر بودم این حدیث را با و حق می خوانند که رسول صلی الله

علیه و آله و سلم فرموده است که اما یحیی الذی یرمخ راسه قبل الامام ان یجول الله تعالی راسه
 اس حمار آن شیخ این حدیث را نگردار کرد و در طرق مختلف روایت کرد و از شقاوتی که در ششم
 شکی در دل من در آمد که این چون تواند بود چون آن شب خواب کردم و بلند او بیدار شدم
 سر من چون حمار می کشید بود ازین جهت از جاسه علمای خودم ماندم و هر که از علمای علم نیز و یک
 من می آید با و سزا از پس پرده سخن می گویم و چون از اهل کمال و علم دین ترا میدهم این کتاب

با تو در میان می نهم با خدا می تعالی عهد کن که تا زنده باشم با هیچ کس نگوئی و چون بپیرم بگوئی تا مردم
 در وقت احادیث رسول صلی الله علیه و آله و سلم با او باشند و شک در دل نیارند مگر با خدا
 تعالی عهد کردم پروردگار از پیش بر داشت و خود را کهن نمود و جسدها را چون جسدها می بود و سر و
 چون سر و از گوشش و این سخن را تا زنده بود با هیچ کس نگفتند و الله تعالی اعلم و احکم و ازان
 جمله آنست عقوبت ظلم و اهل غلول امام مستغفری رحمه الله تعالی از یکی سلف گویت کرده است
 که و گفته است که در سفر بودم دیدم که جلای جنازه نهادند و قبر می کنند من نیز آنجا رفتم
 تا ایشان را در آن کار بد و کار شوم ناگاه دیدم که پیر می روی و می روی و می روی
 سفید بر مری سفید سوار بود خوش از و می آید آنجا رسید و پرسید که این میت کیست گفتند
 یکی است از مسلمانان پرسید که کدام از شما بودی نزدیکتر به اشاره بگویی که دند که این غلام و
 است از غلام پرسید که خوابه تو لقب بودی یوده است یا هیچ عملی از اعمال سلاطین بود
 خود گرفته بود است غلام گفت من اینها را نمی دانم اما می دانم که در غنائم خیانت می کرد
 آن پیر را گفت بر خیز و برو و نماز بگذارید چون ما برخاستیم که بروی نماز گزاییم آن پیر رو
 از ما بگذر و امید و دیگر پا در میان دیدیم چون دیر او در قبر که دیدیم تبری در قبر و فراموش کردیم غلام
 گفت من این تیر از شمشیر عاریت گرفته بودم و شتر را کرده بودم که بوسه باز بر من خاک را از و
 دور کرد و دیدند که وی شست است معلقه تیر در گردن وی است و دست آن در دست وی دیر
 بگذرستم و با کشته شد و ندانید تیر را خبر که دیدیم وی نیز آمد و دید آنچه ما دیدیم و ازان جمله آنست
 که هم امام مستغفری از یکی سلف روایت کرده است که و گفته است که روزی در ایام حج
 در فطیحه کوچه پاسه که می شستم دیدم که مردم بسیار یکجا جمع آمدند بر دند من نیز آنجا رفتم دیدم که سینه
 را زمین گرفته است و فرود آمد بر مردم تیر را و بیعتا آوردند تا و را خلاص کنند نتوانستند
 چون از استخلاص وی نومید شدند با و گفتند که بگو که چه عمل سزاوار این شدی تا
 دیگران اعتبار گیرند و از مثل آن باز ایستند و بی هیچ جو بستن داد تا زمین و بر این بگاد و
 فرود و و می گریست باز و بر این بگاد که دند که سبب این را بگو که تا دیگران چند گیرند
 هم گفت چون بسید و رسید باز میبالت که دند گریان گریان گفت عادت من آن بود
 که کبوتران حرم را می گرفتم و می کشتم و می خوردم و ازان جمله آنست آنکه هم امام مستغفری
 رحمة الله روایت کرده است که قومی بچ می رفتند چون بچم رسیدند و منزله فرود آمدند
 آهوی بزرگ یک ایشان آمد یکی از آن قوم وی دیر گرفت و دیر گفتند و ای بر تو آنرا بگذار
 منی گذشت و می خندید تا آن زمان که آن آهوا ز ترس بشک انداخت و بول کرد بعد از آن

بگذشت چون در گرگانه روز خواب کرداری آمد و بشکم و سه حلقه زد و صاحب وی بانگ برود
 زند که وای بر تو حرکت مکن و بی بین که بشکم تو صیبت مار از شکم وی فرود نیاید تا بول و غایط نکند
 چند آنکه آیه کرده بود و از آن جمله آنست آنکه هم امام مستغفری رحمه الله گفته است که جماعتی
 در سایه درختان حرم فرود آمده بودند کماچی بختند و مان خویش بدشتندی از ایشان تیر بر کمان نهاد
 و آهسته را بشکار کرد و و یک بز نشاندند و می بختند ناگهان آتش عظیم از زیر و یک بیرون آمد و آن
 قوم را تمام بسوخت بی آنکه جامه با و متاعهای ایشان بسوزد و آن درختان را که در سایه آن بود
 نسیمی ز رسید و از آن جمله آنست عقوبات اهل اعتزال هم امام مستغفری رحمه الله علیه
 آورده است که یک از سلف گفته است که مره بسایه بود تا مینا و قارص بود و حفظ کلام الله و شست
 روزی در این شخصه نزاع افتاد و گفت اگر قرآن مخلوق نباشد خدای تعالی آیات و میرا از
 دل من محو گرداند چون شب بخت نداری تعالی قرآن را از دل وی محو کرد چنانکه با ادا آن
 نمی دانست که قرآن چه چیز است چون ویرا گفتند می که قرآن بخوان زبان می جنبانید و از زبان
 وی آوازی می آمد که هیچ کس نمی دانست که و سه چرمی گوید اهل و سه از و تنگ و شستند و ویرا
 خفته کردند تا ببرد و از آن جمله آنست آنکه هم امام مستغفری رحمه الله علیه روایت کرده است که
 یکی از سلف گفته است که پدر ما درین عذاب قبر اشک بود و هر چند در آن بایا وی مناظره می کردند
 از آن بر نمی گذشت یک شب با وی در یک خانه خفته بودم ناگهان با اضطراب و فرغ تمام از خواب
 بیدار شد و آواز داد که ای فلان بر خیز و چراغ روشن کن چون چراغ آوردم گفت که در کف پاک
 من نظر کن چون نظر کردم دیدم که در کف پای وی اثر سوختگی بود و آبله کرده بود پس گفت که در
 خواب چنان دیدم که گورستان در آدم پای من بقبری فرو رفت و بسوخت و این اثر آنست
 بعد از آن بعد از آن قبر ایمان آورد و آنکار نکرد و از آن جمله آنست آنکه روزی متوکل سنان که از
 آگینه ساخته بودند و آب از بالا از بر آن می گذشت در آمد و خواص و ندیمان وی با وی در آمدند و در
 آتشی آنکه نشسته بودند خندان شد بعد از آن گفت که چون از سبب خنده من نمی پرسید گفتند
 اضحک الله سناک یا امیر المؤمنین سبب خنده چیست گفت وائق باشد در همین مجلس با خود خود
 همین صورت نشسته بود و من بر بالای سر وی ایستاده بودم با خواص خود گفت که من بسی اندیشه
 کردم درین مسئله که خلق قرآنست و در آنکه مردم را بان خواندم بعضی قبول کردند بنا بر طبع آنچه در
 دست ماست از مال و جا و بعضی بعد از زجر بسیار از ضرب و حبس و غیر آن بنا بر قوت دین فکرها
 و مع قبول نکردند و درین امر شکی بدل در آمده است بنیاب که قصد آن کردم که این اثر کتم و خوش
 و درین کتم ابن ابی داؤد که از حاضران مجلس بود درین مسئله غلوی تمام و شست گفت الله الله یا

از آنکه

امیر المؤمنین زینار کہ درین سنت کہ خود زندہ کردہ نمیرانی متفقہ مان بے جہد کردند ز سید مذہب انچه نور سید سے
 خدای تعالیٰ ترا جزای غیرہا و برانچه کردی در حق اسلام در پیاب : بالذکر بسیار کرد و خون آزار کہ بنا و اکابرین
 مذہب برگرد : و واقع گفت بیاید کہ درین سنتنہ بہا بلکہ کنیہ ابن ابی داؤد و گفت خدا سے تعالیٰ مرا مخلوق
 گرداناد و مردار و دنیا پیش از انکہ با خرت روم اگر انچه امیر المؤمنین بان رفتہ است از خلق قرآن حق
 نباشد و دیگرے گفت بدن من پرخم سے آہنیں دوختہ باد اگر قرآن مخلوق نہ باشد و دیگرے گفت
 خدا سے تعالیٰ مرا بدیو گرداناد و ہمیشہ کہ آشنا و بیگانہ از من بگریزند اگر قرآن مخلوق نہ باشد
 و دیگرے گفت خدا سے تعالیٰ مرا در تنگتہ من محکمے بمیراناد اگر قرآن مخلوق نہ باشد و دیگرے
 گفت خدا سے تعالیٰ مرا اورہ : یا غرق گرداناد اگر قرآن مخلوق نہ باشد و بعد از ہمہ واقع گفت
 خدای تعالیٰ بدن مرا بسوزاناد و در دنیا پیش از آخرتہ اگر قرآن مخلوق نہ باشد پس متوکل گفت کہ
 خندہ من از ان بود کہ این قصہ بنحاط من آید بحسب راز ان جماعت نہاند کہ آن دعائی کہ در حق خود
 کردہ بود بتجاہت و بانچه گفتہ بود مبتلا گشت ابن ابی داؤد و مخلوق شد و بدن آن دیگرے را بچما سے
 آہنیں و در خند تا بہ : و آن دیگرے و مرض اخیر غرق می کرد کہ از تن آن بیج کس کرد و سے
 نمی توانست گشت ہم چہ عطر بجا رمی بردند سو و نمی داشت و آن دیگرے خانہ بر بالای وی بنا کرد
 یک کرد و در گذر تا در انجا بگردان دیگرے در درجہ غرق شد و بعد واقع را مرضی عارض شد کہ طببا بر ان
 اتفاق کردند کہ از چوب زیتون تنوری می باید نامت چنانکہ از اخلر نیز بر آید بعد از ان از اخالی
 کنند و از شبیت بر سازند و واقع را سے ساعت در انجا نشانند و بعد از ان بیرون آزند چون ہوا سے
 بیرون در وی اثر کند و جوی علیہ خواہد شد و فریاد خواهد کرد کہ بہ تنورم را باز بریدی باید کہ ویرا
 بہ تنور باز برند و اگر بلاک خواہد شد چون انچه اطبا گفتہ بودند کردند و از تنور بیرون آورند چنانکہ
 گاہ و بانگ کند فریاد سیکر و کہ نہرا بہ تنور باز برید زمان و غلامان وی ترجم کردند و پر اہ تنور باز بردند
 و فریاد وی کم شد و آبلہائی کہ از تن وی بیرون آمدہ بود با بر قید و بدن وی چون گفت سپاہ شد
 چون بیرون آوردند فی الحال بگرد و تفاصیل عقوبات مخالفان از ان بیشتر است کہ بتقریر زبان و
 تخریر بیان استیفای آن توان نمود چہ ظاہر است کہ در ہر روز کاری و ہر دیاری چندان وبال و
 نکال متوجہ حال ارباب ظلم و زور و محاب فسق و فجور کہ از سنت نبوی و شریعت مصطفوی تجاوز
 کردہ اند می گرد و مشاہدہ خواص و عوام می افتد کہ از شرح و بیان مستثنی است بلکہ ہر کس را کہ
 باطن نور ایمان منور شدہ باشد از ملاحظہ احوال خود تفاوت تمام میان اوقات طاعات و زمان
 مباهلت معاصی و مخالفات درمی یابد چہ نتیجتاً طاعت ہمہ ذوق و حضور و مکارم اخلاق و معاسن
 افعال است و ثمر کما معاصی ہمہ کہ در وقت ظلمت و زمانہ اخلاق و قبائح افعال و شک نیست کہ چنانکہ

آنها از قبیل ثنوبات است اینها از حقوق عقوبات است و فقنا ائمه و جمیع المسلمین لازماً کتاب الطاعات ^{کلمة}
 اولی نیل الثنوبات و دنیا عن اقرب اسمیات المودى الی بلواخذة بالعقوبات انه خیر موفق و معین نیست
 آخر آنچه مفیدست خیر و علم صواب توفیق ایراد آن داد در طی این کتاب است که چون مطالعه کنندگان
 بر مضمون آن مطلع شوند و از ادراک سعائی آن منتفع گردند باعث تصدیق این جمع و تالیف را بدعا
 خیر و رحمت یا و کنند و بسته عامی فضل و کرمت ادا نمایند

لک احمد و لشکر یا ذوالجلال که وصفت تمامی گرفت این مقال در آن وقت اتمام آن دست داد
 که تمته بود تاریخ سال ۱۰۰۰ خدا یا بان سرور انبیا که زیارت طریقت کمال به صاحب و باطنش که بر کس تفاوت
 فروغ هر بی جزبان محسب و آل به با بتاح و ابتاع نشان به مقدم نشینان صفت زبال به که در کام
 جامی لب تشنه ریزه به زخمائیه عشق نشان یک شمال به بان به بستار بیان از خورش به که افتد ز خورش
 الایزال به در آن وجود می بازگشتش تو باش به که حسن الباقی نعم انال به

خاتمه الطبع من جانب کارخانگان مطبع

بعد افتتاح کلام به غیر اعلام به در این وقت سوادق سیدان نام براسی زمین ساکنان مسالک
 ملت محمدیه و رب روان طرق دین ستون پیروز ابان که درین جزو زمان سعادت اتم ان کتاب لاجواب
 مستقیم لائل مثبت دراج رسالت سببی شواهد النبوة لتقوية يقين اهل الفتوة منقحه
 بر یک مقدمه در توضیح معنی نبی و رسول و هفت رکن و خانه رکن اول در شواهد و دلائل که پیش از ولادت
 آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم شده و دوم از ولادت تا ولادت سوم از ولادت تا هجرت چهارم از
 هجرت تا وفات پنجم بیان آنچه خصوصیت سببی ازین اوقات مد شده باشد ششم شواهد که از ائمه اطهار
 و صحابه کبار بطور آده پنجم شواهد که از تابعین و تبع تابعین تا طبقه صحابه علییه و خاتمه در عقوبات احمد
 هر چند در ترتیب دیگر مانند ارج النبوة و ساری النبوة و غیره شباهت به چنین تقاریر ضبط کرده اند لیکن همانا
 اینچنین توضیحات لائق و فائق مخصوص شواهد احوال حضرت ائمه اطهار و اصحاب کبار که نگاشته
 فی الحال بار دیگر تیرا افاده عامه و پاس خواطر جویندگان نیک فرجام بعد نظر ثانی و بصحت امکانی
 بطبع رفیع منزلت سموه ثبت نوبتین دانش و فرزادگی بدرسمای بنیش و مردانگی و الایمت سرایا
 مروت فروغ و دیده اقبالی به که چشمه اهلان متکفل کا و بستگان نزدیک و دور جناب منشی نو کشور صاحب
 با صبح بالسرور در بلده علم آباد لکنوه ارفع ماه فروری ۱۳۰۰ ع مطابق تاریخ اول شعبان ۱۳۰۰ هجری کسوت انطباق
 آراسته و پیراسته شد امید از افضال و کرم باری آنست که بقبول فروختش یاری فرماید آمین

تم آمین

غلام دینیہ کا بیان بعنوان اہل تصوف پر مصنفہ کشتی
 پیویر دین۔

تفسیر القلندرہ فی تحریر الانور۔ سلسلہ خانوادہ
 قادریہ کا بیان مصنفہ شاہ محمودیہ۔

فتوح اکرمین۔ منظوم مع نقشبات عربین شریفین
 اور اسکے مقامات تبرک مولفہ حضرت عبدالقادر جیلانی
 قدس سرہ۔

تذکرۃ المعاد۔ معاذ کے بیان میں ہو مصنفہ قاضی
 سار اللہ پانی پتی۔

کتب متفرقات دینیہ اردو

تبیہ احمدی۔ سرباس خاتم المرسلین کا بیان مولفہ
 جمال الدین حسن خان۔

شعوی زائر۔ دعوت قبائل قریش مصنفہ نواب شہر علی
 وہ از درہ مجلس۔ سنیہ بیاض الازہار فی

احوال سیدالابرار مولفہ مولوی وحید الدین شہر علی
 اسرار کربلا۔ حالات سرگرمی مولفہ منشی
 محمد عبدالدین بگراوی۔

مہر نبوت۔ نعت پیغمبر میں تصنیف نواب
 محمد عبدالعلیم خان نظام۔

رموز القرآن۔ اوقات قرآن کا بیان مولفہ مولفہ
 محمد حسین علی ہاشمی شاہجاہ پوری۔

آثار محشر۔ علامات قیامت کا حال۔
 صحیح کا ستارہ۔ حالات بہشت و دوزخ و قیامت

نقوش معظّم۔ دافع ہرزہ دو غم جملہ نقوش بحرب
 و نقت کعبہ شریف و مدینہ منورہ ایک مسخ تختہ برتھوینا

بنامہ چون کے گلے میں واسطے حفاظت کے ڈال جائے
 میزبان الفرقان۔ در احوال قرآن مصنفہ حضرت
 صاحب تیسی۔

ادعیہ زیارت۔ مدینہ منورہ مولفہ مولوی
 محمد حسن۔

حج و کعبہ۔ سنی بغایت الشعور۔ تصنیف مولوی محمد شاہ
 انوار العارفین۔ در یادگار و مذاکرہ صوفیہ مصنفہ
 محمد حسین مراد آبادی۔

سفیۃ الاولیاء۔ تصنیف شاہزادہ داراشکوہ۔
 رسالہ دخیرو نفوس۔ از ملا محمد باقر مجلسی تہذیب
 امانہ کا۔

شرح اوراد فقیر۔ مع شرح دعائے رقاب
 و خلاصۃ الاوراد۔ نادر مجموعہ شایع ملا محمد بھغری اور
 خلاصۃ لاوردین و طائف ماہوارہ می او بیفتہ و سالانہ

دعائیں جنکی مواظبت مفید اہل دین ہونے کو بہت
 روحہ الشہداء۔ تصنیف ملا حسین داغہ۔

علاء الحق فی رویۃ الحق تصنیف ملا شاہ محمد حنفی
 دیبادت تقلید۔

بیان فی احکام الدخان۔ سانس منع قلیان کشی
 اور زہاس سے بچنے کا بیان از ابو ایوب محمد مولوی عین الدین۔

طیبر الاسلام۔ مروجہ بہ طہیر الابرار۔ ایبٹن

مولانا مولوی عباس علی۔
 قیامت نامہ۔ بہشت نامہ۔ مولانا مولوی
 نیاں الحق صاحب۔
 آثار قیامت۔ قیامت کی نشانیوں کا بیان۔
 اکیس روایت ترجمہ کیمیا سے سعادت۔ ترجمہ
 مولوی محمد الدین صاحب۔
 مذاق العارفین۔ ترجمہ اجیار العلوم کامل چار جلد
 مترجمہ مولوی محمد حسن صاحب
 ہدایت الکوئین۔ الی شہادۃ الحسین۔
 مولانا ابوالخیر مولوی محمد عین الدین مشہدی۔
 تحفہ درود۔ ملقب بحیر الکلام۔ مولانا مولوی
 منظور احمد صاحب
 رسالہ کسب الانبیا۔ مصنفہ مولوی منظور الحق۔
 شجرہ طغراسے۔ اساتذہ دوازده امام علیہم السلام
 از صنعت کاری مولوی ہادی علی خوشنویس ثانی۔
 وہ مجلس منظوم۔ معرکہ شہادت کر بلا علی الترتیب
 شمول چودہ مجلس۔
 جنگ نامہ کر بلا۔
 وہ محزون۔ مصاب کر بلا مصنفہ حکیم نصر اللہ خان صاحب
 مجموعہ گوشہ عقبتی۔ درود و طائف اساتذہ اقصیٰ مع
 خواص و نامہ مبارک رسالت پناہی تالیف مولوی
 محمد عباس صاحب۔
 گلشن الہنگا۔ سورت بہ وہ مجلس۔ مع رسالہ

شفا مشہور پہل مجلس۔ تصنیف نواب سید
 عطار اللہ صاحب۔
 مجموعہ نو و نو نامہ۔ شامل چند رسائل ذیل۔
 ۱۔ دعاے مغنی۔ ۲۔ قصیدہ بچرہ۔ ۳۔ قصیدہ بانہ سجاد
 ۴۔ قصیدہ خوشینہ۔ ۵۔ دعاے سربانی۔ ۶۔
 قصیدہ اولیں قرنی۔
 انوار محمدی۔ بیان اختلاف فرق اسلامیہ تصنیف
 محمد امیر اکبر آبادی۔
 شرح چہل حدیث۔ تصنیف میر علی۔
 مجموعہ ادوات نامہ۔ ۲۔ قصیدہ نعشہ۔ ۳۔ قصہ
 حضرت بلال۔ ۴۔ قصہ حضرت زانی علیہ۔ ۵۔ نبوت نامہ
 سورت بہ علیہ شریف۔
 مولود شریف منظوم۔ از خزا علی بہار۔
 مولود شریف شہید شہ۔ واضح خطا مولوی
 غلام نام شہید۔
 ایضاً۔ خرد۔
 میلا و مصطفوی۔ ہر روایات امامیہ تصنیف مولوی
 وزیر حسن صاحب
 حدیقہ میلا و۔ در فضائل ولادت حضرت غوث الاعظم
 رضی اللہ عنہ۔
 نسب نامہ۔ سزا مقدما حال بہشت سے
 وفات تک۔

